

Aloite Helsingin kaupungin palvelukeskus -liikelaitoksen yhtiöittämisestä

Tarkentaen valtuustoryhmän 9.12.2015 tekemää aloitetta esitämme, että Helsingin kaupungin palvelukeskus -liikelaitoksen toiminta yhtiöitetään vuoden 2016 aikana.

Palmia-liikelaitoksen kiinteistö-, ravintola-, siivous ja turvapalvelut yhtiöitettiin vuoden 2015 alusta alkaen valtuuston 8.10.2014 tekemän päätöksen mukaisesti Palmia Oy:öön.

Palvelukeskus-liikelaitokseen jäivät jatkavina toimintoina catering-palvelut ja puhelin- ja hyvinvointipalvelut.

Olen toiminut palvelukeskus-liikelaitoksen johtokunnan kaupunginhallituksen jäsenenä sekä hallituksen puheenjohtajana palvelukeskuksen hallinnoimissa Pakkalan ruokatehtaan toimintaan kiinteästi liittyvissä kahdessa osakeyhtiössä (Kiinteistö Oy Ab Pakkalantie 30 ja Työmaahuolto Oy Ab), joten tehtaan tilanne ja toiminta on minulle varsin tuttu.

Kilpailuneutraliteetin toteutumisen johdosta tapahtunut Palmian jakaminen markkinoilla toimivaan yhtiöön ja liikelaitoksena jatkavaan sisäiseen palvelutuottajaan ei valitettavasti ole osoittautunut onnistuneeksi ratkaisuksi kaupungin eikä liikelaitoksen tulevaisuuden kannalta.

Palmia-liikelaitos on käytännössä koko toiminta-aikanaan tehostanut toimintaansa kasvattaen liikevaihtoaan samalla, kun henkilöstömäärä on vähentynyt. Viimeisenä toimintavuotenaan 2014 ennen jakaantumistaan kahteen hallintomalliin Palmia-liikelaitos teki historiansa parhaan tuloksen. Liikelaitoksen vuoden 2015 tilinpäätöksen ennakkotietojen mukaan palvelukeskus-liikelaitos on tekemässä suhteellisesti vieläkin parempaa tulosta kuin edellisenä ennätysvuotenaan, tulos ennen tilinpäätössiirtoja asettuu 7,1 M€ tasolle. Myös Palmia Oy on ilmoittanut ennakkotiedoissaan tekevänsä hyvän tuloksen (5,7 M€) vuodelta 2015. Selvää on, että Palmia Oy:n hyvä tulos ei olisi ollut mahdollista ilman ennätysellisen hyvää Palmia-liikelaitoksen perintöä ja hallintomallipäätöksen mukaista suoja-aikaa kilpailutukselta.

Liikelaitoksella on sadan vuoden osaaminen ruoantuotannosta ja reseptiikasta ja nyt ollaan ajautumassa tilanteeseen, jossa maailman laajuista huomiota saanut (Helsingin kaupungin kouluruokailuosaaminen on herättänyt kiinnostusta mm. Yhdysvalloissa ja Saudi Arabiassa) ja kansallisesti suurimpiin kuuluvan ruokatehtaan tuotanto toimii vajaakapasiteetilla. Tilanne tulee vielä pahentumaan, kun kaupungin valtuuston päätöksen mukaisesti asiakasvirastot aloittavat liikelaitoksen nyt tarjoamien ruokapalveluiden kilpailuttamisen tulevina vuosina. Liikelaitos ei enää jatkossa voi osallistua tarjouspyyntöihin eikä toimia kilpailuilla markkinoilla. Kilpailuttamisen seurauksena liikelaitoksen liikevaihto laskee arviolta 20 %:lla ja suhteellinen kannattavuus heikkenee voimakkaasti.

Tämä tulee johtamaan vääjäämättä tilanteeseen, jossa suuruuden etu menetetään, tuotanto kapenee ja näivettyä ja mikä pahinta vuosisatainen osaaminen häviää!

Vaihtoehto tälle on liikelaitoksen toimintojen yhtiöittäminen ja vapauttaminen toimimaan vapaasti markkinoilla. Uudella yhtiöllä on hyvät mahdollisuudet kasvattaa voimakkaasti liikevaihtoaan. Volyymien kasvaessa yksikköhinta pienenee ja toiminta tehostuu.

Tulevaisuudessa tarpeellisille investoinneille tulee myös muita asiakkaita maksajiksi. Yhtiöittämisvaihtoehto antaa mahdollisuuden kehittyä ja kasvaa, mikä lopulta koituu niin meidän omistajien kuin myös käyttäjienkin parhaaksi.

Palvelukeskus-liikelaitos on toteuttanut suuren organisaatiokehityksen 2015–2016, joka antaa sille joustavimmat mahdollisuudet toimia myös kilpailulla markkinoilla.

Organisaatio on järjestetty uudelleen siten, että ruokatuotanto pystytään tuottamaan keskitetysti samankaltaisilla prosesseilla, oli palvelukanava mikä tahansa (koulu, päiväkotitai hoitoalan toimipaikka). Uusi alueellinen organisaatorakenne tukee myös joustavammin poistuvia ja lisääntyviä toimipaikkoja. Hallinnolliset palvelut on kytketty tiiviimmäksi osaksi ruokatuotantoa ja johtaminen on tuotu lähemmäksi liiketoimintaa aiemman konserniajattelun sijaan. Toimintaa on lisäksi suoraviivaistettu ottamalla käyttöön sähköisiä prosesseja ja työvälineitä, mikä vähentää hallinnollisen- ja esimiestyön tarvetta.

Edellä mainittujen syiden johdosta palaaminen monipalveluorganisaatioon ei ole palvelukeskuksen tapauksessa mielekäästä, vaan ruokatuotanto kannattaa yhtiöittää omana itsenäisenä konsernikokonaisuutenaan. Lisäksi kannattaa selvittää, onko tarkoituksenmukaisinta siirtää perustettavaan yhtiöön vuoden 2015 alusta muodostetusta Palmia Oy:stä henkilöstöravintolapalvelut, joiden johto ja ohjaus soveltuu paremmin catering-ammattiorganisaation voimin toteutettavaksi.

Samalla liikelaitoksen yhtiöittämisen kanssa on syytä harkita konsernirakennetta uuden yhtiön ja kaupungin kokonaan omistamien ja liikelaitoksen nykyiseen Pakkalan tehtaan toimintaan kiinteästi liittyvien Kiinteistö Oy Ab Pakkalantie 30 ja Työmaahuolto Oy Ab osalta.

Toinen ja ehkä parempi vaihtoehto olisi siirtää edellä mainitut toiminnot suoraan jo olemassa olevaan ja sadan vuoden historian omaavaan kaupungin kokonaan omistamaan Työmaahuolto Oy Ab:hen, jonka yhtiöjärjestyksen mukaiseen toimialaan kuuluu myös ruokahuolto. Tässä vaihtoehdossa toteutettaisiin suoraan apportti Työmaahuolto Oy Ab:hen, jonka seurauksena omistuspohja ei muuttuisi ja näin toteutettuna järjestely olisi hyvin verotehokas eikä se myöskään vaadi suuria toiminnallisia muutoksia. Tässä vaihtoehdossa tuotannon operatiivinen ja logistinen jatkuvuus säilyisi entisellään.

Aloitteen mukainen yhtiöittäminen varmistaa jatkossakin kaupungin omassa ohjauksessa olevan ruoan valmistuksen ja jakelun kustannustehokkuuden, toimitus- ja huoltovarmuuden sekä minimoisi niihin liittyvät riskit investointiriskit mukaan lukien.

Totean lisäksi, että yhtiömuotoinen catering-toiminta joko erillisenä yhtiönä tai osana Työmaahuolto Oy Ab:tä tuo kaupungille ainakin seuraavat edut:

– Yhtiöittäminen lisää Pakkalan tuotantoyksikön kokonaistalouden läpinäkyvyyttä ja toimintaan sitoutuvan oman pääoman tehokasta käyttöä (itsehallintaa) sekä keventää päätöksentekoa ja hallintoa.

– Yhtiöittäminen muodostaa toiminnallisesti ja taloudellisesti realistisen ja toteuttamiskelpoisen pohjan pitää ruoan tuotanto (valmistus) kaupungin omissa käsissä ja luo parhaat edellytykset tuotannon (valmistuksen) kaupungin omaehtoiselle kehittämiselle, keskittämiseksi ja laajentamiseksi ("ruokatehdas").

– Yhtiöittämisen seurauksena kaupunki ei altistu hallitsemattomille markkinamuutoksille ja -riskeille.

Yhtiöittäminen luo aidon mahdollisuuden kilpailuun markkinoilla, joka mahdollistaa ulkoisen myynnin kasvattamisen, tuottavuuden lisääntymisen ja tuo tätä kautta kaupungille säästöä kokonaiskustannusten pienentyessä.

Yhtiöittämisen ei myöskään voida sanoa uhkaavan henkilöstön hyvinvointia. Liikelaitoksen henkilökunnalle on varmasti parempi vaihtoehto jatkaa työtään osallisena kehittyvässä yhtiössä sen sijaan, että kilpailutusten kautta murentunut liikelaitos olisi pakotettu siirtämään liikkeenluovutuksilla pätevää henkilöstöään kilpailun voittaneelle.

Perustettavan yhtiön aloittava toiminta on tarkoituksenmukaisinta turvata sitouttamalla hallintokunnat ostamaan ruokapalvelunsa yhtiöltä siirtymäajan, joka voisi olla viisi vuotta. Tämän jälkeen kilpailutettaisiin liikelaitoksen tuotanto koreittain, kuten Palmia Oy:n kanssa on onnistuneesti menetelty. Palmia Oy:n liikevaihto on sopimuskoritusten (yhden korin painoarvo 20 % liikevaihdosta) kautta turvattu yhtiön toiminnan ensimmäisiksi seitsemäksi vuodeksi.

Edellä esitetyn perusteella esitämme, että Helsingin kaupungin palvelukeskus -liikelaitoksen toiminta yhtiöitetään kuluvan vuoden aikana.

1 + 20

Helsingissä 3.2.2016

Hannele Luukkainen